

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita Patris Gonzali Sylveriae, Societatis Iesv Sacerdotis

Godinho, Nicolao

Coloniae Agrippinae, 1616

Mahometani Regem muneribus & fallacijs corruptum ad Gonzalicædem
inducunt. Cap. XII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44032

etibus Syluestribus & peracerbis contentus. Tam insigni frugalitate, tamq; inusitata apud barbaros in pauperes caritate adeo rei Christianæ existimatio augebatur, vt esset ferè nemo qui Christianus fieri non vellet.

Mahometani Regem muneribus & fallacijs corruptum ad Gonzalicaedem inducunt.

CAP. XII.

DVM hæc feliciter prospereque procedunt, ecce tibi nefarius humani generis hostis inuidig facibus stimulatus ad labefactandam regis fidem Mahumetanos egregios scelerum ministros, acerrimè instigat. Conueniunt inter se de re acturi. Cõluentus princeps Mingames ex Mozambico, vir pessimus, & Mahumetanae superstitionis antistes. Magno eorum consensu statutum, vt Gonzali in primis cædes omni ope procuretur; hinc pendere omnia. Iniquissimi deinde consilij certiores & conscios per literas, ac nuntios faciunt reliquos eiusdem sectæ cultores, qui habitant Senæ, qui in regno Sofalæ, qui cæteris in locis atque insulis magno flumini Cuamæ cõterminis. Præterea, quia nullū telū est pecunia fortius, decernunt bonā inter se colligere pecuniæ summam, qua Regis animum aduersus Gonzalum irritent, si dolis, mendacijs, falsis criminationibus nihil efficiant. Tandem toto ex grege deliguntur quatuor, qui & gratia apud Regem plus veleant, & calliditate ac potètia reliquos superent; quorū primus Mingames ipse. Omnes hi fallendi arte & veneficijs insignes, illico ad Regem volant; sincerum erga ipsum, eiusque domum atque vniuersum regnum simulant studium; Gonzali innocentia per

H

summam

summam nequitiam insidias tendunt. Tantum illud
 veneficijs & incantationibus aiunt posse, quā-
 tum vix fingi queat. Exploratores in ea loca ve-
 nisse non amicum; id ipsum in Monomotapæ regno
 velle, quod tota in India, vt in maxima Africæ parte
 voluere Langarij; (sic Lusitanos vocant.) eos verò
 per speciem Societatis & amicitiae aliena regna
 fraudulentè inuadere, & sua subiuga mittere. Id
 si Rex ipse oculis videre suis velit, & suis manibus,
 vt dicitur, tangere, effecturos se, vt nulla ratione
 dubitet vera esse, quæ nuntiant. Quatuor ergo sud-
 bus in medium allatis, & varia huc & illuc supersti-
 tione motis, sortes ducunt; Regi q; impudenter sua-
 dent, sortibus ipsis apertissimè significari, Cacizium
 Nazarenorum (Saraceni Christianos appellant Na-
 zarenos,) ab Indico Prorege, & Sofalæ præfecto ad
 explorandas Monomotapæ regiones missum; ni sta-
 tim opprimatur, Lusitanorum exercitum Regi re-
 gnoq; exitio venturum. Dubitasne, inquiūt, deluse
 Rex, vera esse quæ prædicimus, ac certò futura nisi
 maturè properes, malorum auctorem de medio tol-
 lere? Reuoca in memoriam quonam pacto, simul-
 atq; in Mozambicum receptum est hoc genus homi-
 num, Sofalæ regnum tibi primum vectigale per vim
 occuparit. Ignoras hac Langarios arte maritimam
 Indiae oram suam sub imperium ditionemque rede-
 gisse? Consule tibi, innocens Rex, ac rebus tuis, vide
 in quantum iam discrimen adductus sis. Cæcus sa-
 nè est, qui non videt coniurationis huius partem
 maximam ad Sciputum pertinere Sofalæ tyran-
 num, qui non ita pridem debitam tibi obedientiam
 fidemque ausu sacrilego negans, ad Langarios de-
 fecit. Non sentis popularium animos ficta liberali-
 tate ad defectionem clanculum sollicitari? Quor-
 sum

Sum ea tendit simulata pietas, qua astutissimus im-
 postor boues à te dono missos, per speciem miseri-
 cordiæ, populo distribuit? Agnosce dolos: tuis tibi
 muneribus infidiæ parantur. Tuorum sibi animos
 conciliat, ut ipsi cædis tuæ non modò conscij, verù-
 etiam adiutores & administri sint. Quid hominem
 istum mortalibus æquè & immortalibus exosum sibi
 velle credis, cum capita vestra medicato liquore
 perfundens, verba quædam pronuntiat orco, non
 superis nota? Non vides tuum, ac tuorum exitium
 verbis illis procurari? terribiles ab styge euocantur
 furia, quæ vestris sensim mentibus illabantur, ut de-
 inde symphati ac dementes mutuis inter nos cædi-
 bus concurratis. Quid plura? Res notissima est. Vna
 tantum restat occurrendi malis via. Vnus iste mactetur,
 cuncta in tuto sunt. Age, de medio tolle, qui tibi
 ac tuis interitum molitur: quò feceris citius, eo te
 instati periculo facilius expedies. Hæc & multa alia,
 quæ perfidis hominibus summum in Christianam
 religionem atq; in Gonzalum odium, certumq; a-
 mittendi quæstus discrimen abundè suppeditarunt.
 Additâ insuper quæ inter se collegerant, munera ita
 Regis adolescentis parumq; experti animum permo-
 uerè, ut Gonzalum internecioni dare statim decreuerit,
 & in eadè sententiâ familiares suos pertraxerit. La-
 tebât adhuc nefaria Regis consilia, cum Gonzalus, di-
 uinitus præmonitus, Antonio Caiado portarum, præ-
 fecto re totâ exponit. Nô sum, inquit, nescius, Anto-
 ni, mortem mihi à Rege parari, nec abesse procul, quin
 sacrilegis oppressus manibus, supremum edam vitæ spi-
 ritum. Mors me neq; imparatum, neq; metu trepidum in-
 ueniet, sed impavidum & lætitia exultantem. Infelicis re-
 gis me miseret, quæ Mahumetica iniquitas mendacijs
 obrutum, humana diuinæq; fidei efficit deserro-

rem. Caiadus somniū sibi narrari credit subridensq; ,
 Ecquis, inquit, optimè Pater, hanc tibi iniecit men-
 tem? Neminem Rex, mihi crede pluris te facit; ne-
 minem etiam habet cariorem. Hæc vbi dicta actu-
 tum se in aulam proripit, sermones de Gonzalo cū
 Regē miscer: peruersum Regis propositum, vultu a-
 nimum prodente, facilè deprehendit: tum verò
 omnes industriæ neruos intendit, vt deceptum
 adolescentem ad meliorem mentem reducat:
 iterū atq; iterum orat & obsecrat, ne quid temerè
 aggrediatur; maturè consideret, quàm execrandum
 in Deum crimen suscipiat; quantū Indici Proregis &
 Lusitani Regis amicitiam lædat; quàm deniq; graue
 suis humeris imponat onus: neque enim aut morta-
 les homines, aut immortales coelites cædem Gon-
 zali innocentissimi viri & omnibus carissimi inul-
 tam passuros. Hæc & id genus alia, quæ Caiadus pro-
 tulit, Regis animum in nefario proposito firmiter
 obstinatum, nihil mouère. Ad omnia respondit, ius-
 surum se acciri Enganghas (hoc erat Mahumetanis
 nomen) & rem cum illis denuo acturum. Hoc audi-
 ens Caiadus cū rectè intelligeret, in eo consilio,
 in quo ipsi sceleris auctores sententiam essent laturi,
 non aliud decerni posse, quàm quòd omnibus vo-
 tis appetebant, ad Gonzalum reuersus; Ergo, inquit,
 optime Pater, subeunda tibi mors est: ea Regis ani-
 mo firma constansque insidet sententia, à qua non
 video qua possit ratione deterreri. Interim Engaghæ
 cum Rege ad concilium coeunt. Eripi Gonzalo vitā
 oportere, nemini eorum dubium; neq; id volunt in
 consultationē adduci. De genere lethi & tempore
 quæritur; facileque inter omnes conuenit, quali-
 scunq; mors sit, vt quàm minimum differatur. Cū
 igitur

igitur consilium idibus Martijs initum sit, vt sequē-
ti statim nocte vita Gonzalo eriperetur, omnium
calculis decretum est. Cæterum res adeò secretò
gesta, nihil vt in vulgus prodierit. Quapropter Re-
gem iterum Caiadus adit, iterumque minas cum ra-
tionibus miscens ab iniquissimo proposito reuoca-
re conatur. Tum Rex, Mahumetanam imitatus va-
fritiē, fingit à Gonzali nece velle se abstinere; satis
esse, si ab vrbe tantum discedat, eo se discessu fore
contentum. Similia Regis mater, quam quoq; Cai-
adus alloquitur, simili calliditate respōdet. Gōzalus
tamen vltimam sibi instare lucem certò sciens, ab
Antonio ad se reuerso, & mitiora nuntiante obnixè
petit, vt duos tresve Lusitanos à vico quodam non
longè disuncto, ad se confestim vocet, vt cōfessio-
ne expiatos cœlesti pane reficiat. Enitere, inquit, vt
quamprimum veniant, nisi enim hæc illis hodie
sacramenta confero, conferre postea non potero.
Caiado profecto, rem diuinam Gonzalus differt,
dum vocati veniunt; sed ijs sub meridiem nondum
presentibus, sacrum facit, duasq; hostias consecrat,
vt se vna, altera vocatos, si inter litandum venerint,
reficiat. Verum cum ad Missæ finem comperit eos
adhuc abesse, vtramque consumit. Peracto sacri-
ficio, quinquaginta circiter Cafres, quos rectè pri-
us instituerat, Christo per Baptismum adiungit,
ijsque vestes & rosaria partitur. Veniunt sub vesp-
erâ cum Caiado Lusitani, quos quia Christi corpore
cibare tunc non poterat, salutaritantum pœniten-
tia expiauit, & optimis ad rectè viuendum confi-
lijs munitos domum remisit. Tanta verò lætitiæ si-
gnificatione hæc præstitit, vt omni ipsos immi-
nentis mali suspitione liberârit. Cumq; nihilomi-
nus permanere aliquantulū cum ipso vellent, haud

118   **VITAE GONZALI SYLVARIAE**
permisit, ne laboris socios haberet. Præterea, quæ
domi erant libri, eos cū sacra supellectile deferri ad
Caiadum iussit, relicta sibi cum linteo & duobus
cereis imagine Christi crucifixi non alium vitæ de-
fensorem, neque alium habere volens in morte so-
cium. Reuertit sub noctem Caiadus, Gonzalū repe-
rit propè domicilium de ambulante noua indutū
veste, ac linteatum, adeo hilarem ac lætum, vt atto-
nito similis constiterit. Hominem Gonzalus conspi-
ciens solitudine anxium, propius accedit, eiusq;
pectus leuiter manuprehendens; Quæ te, inquit, de
me sollicitudo tenet, Antoni? Scito multò me
promptiorē esse ad obeundam mortē, quàm ipsimet
sint hostes mei ad inferendam. Regi in primis, &
Regis matri libenter parco; ille adolescens, hæc fœ-
mina est; utrūq; ab Saracenis decipi haud erat dif-
ficile. Summis deinde precibus à Deo contendo, ne
huius necis, quæ mihi iam iam imminet, vllam ab
inferētibus vindictā sumat; sed damno potius meo,
grauissima huius vr̄bis scelera cōpensari velit. Hæc
Pater non impauido tantum, sed hilari etiam vultu
Caiadus contra sollicitus & moerens quamuis in-
ducere animum non posset, tam immane nefas
contra innocentissimum virum ab Rege patra-
tum iri, diuelli tamen ab ipso nec volebat, nec vlla
ratione poterat: sed tandem Gonzali precibus defa-
tigatus discessit. Vix domum attigit, cū duos famu-
los misit, qui rectè obseruarent, quid ageretur, & se,
si quid esset periculi, continuò monerent. Non tam
parati erant hostes ad inferendā Gonzalo mortem,
vt idem Antonio Caiado dixerat, quàm ipse ad su-
stinendam summo eius subeundæ ardebat deside-
rio, nec poterat, præ immenso animi ardore loco
vno firmus consistere. Nunc ad Crucifixi imagi-
nem

nem accedens, flectit genua, trahensq; ab imo corde suspiria, Christum pro humano genere crudeliter occisum precatur, omnes in se barbarorum iras effundi sinat; meminerit, quid sibi sæpius in Lusitania promiserit, quid futurum prædixerit; oblatam esse adimplendi promissi & liberandæ fidei sibi datæ oportunitatem. Nunc incredibili quodam animi ardore ab oratione surgens, horæ, qua mactandus est, segnitiam tarditatemq; incusat. Nunc iterum redit ad preces, iterumque ante crucifixi imaginem genibus nixus, vehementer Christum orat, ne hostium manus impediatur, quo minus in corpus suum crudelissimè deficiant. Tandem carnificum aduentum Spiritu præsentieus è diuersorio egreditur, ut Christi exemplo, venientes excipiat, atque in vicina aræ intentis semper in cœlum oculis manibus modò in altum sublatis, modò in formam Crucis adpectus cõpositis, huc illuc citatis passibus ambulat, interq; suspiria & gemitus dulcissima ferit cum Deo colloquia. Cùm ad multam iam noctem ventum esset, nec dum tamen hostes comparerent, (latebant enim in vicino loco, neque deambulantem, aut vigilantem audebant impetere,) fessus ad suum se cubiculum iterum recepit, & in arundineo strato, quod inibi erat, Christi effigiem inter accensos cereos mediam collocans, flexis rursus genibus, eadem, quæ prius, præcari à Deo cœpit; atque inter vota precesque ex lassitudine decubuit leuique somno correptus est. Id verò hostes, qui eo interim spatio venerant, conspicati, in Dei seruum repente irruunt, & crudelissimè oppressum communi luce priuant. Octo circiter satellites erant. Inter eos nobilitate & rebus cæteris princeps Macrumes, genere sectaque Ethnicus, sed Gõzalo apprimè notus, eiusq; familiaritate

tate

110 VITAE GONZALI SYLVARIAE
tate & in mensa & in priuatis colloquiis fre-
quenter vsus. Hic proditorem Iudam imitatus, ne-
farij facinoris dux reliquis fuit. Primus enim impe-
tum faciens, iacentis Gonzali pectus summa vi in-
fidet. Accurrūt subitò quatuor alij: duo manus, duo
pedes apprehendunt, immotumque tenent corpus,
Tum reliqui funem collo iniiciunt, fortiter vtrinq;
adducunt, & obstrictis faucibus spiritum præclu-
dunt. Multò tum cū sanguine ex ore & narribus ex-
presso victor animus è corporis ergastulo exiens,
atq; ad coelestes sedes aduocans mortali vitæ, & im-
mensis laboribus imponit finem. Obijt Gonzalus
eodē lethi genere, quod sæpius in Lusitania prædi-
xerat, anno salutis nostræ millesimo quingētesimo
sexagesimo primo, postridie idus Martias, quarta
quadragesimæ Dominica, quæ cū à Lusitanis propter
Susannæ historiam, quæ præcedente sabbato in Mis-
sa decantatur, Susannæ Dominica soleat appellari,
occafio alicui fuit scribendi, Gonzali martyriū in eū
incidisse diē, qui Virgini & Martyri Susannæ nata-
lis est. Sancti viri cadauer reste per terram tractum
in ycinum fluuiū, quem Mosengessem, seu, vt apud
alios reperio, Mōtetem incolæ vocant, iidem carnā-
fices proiecēre; non ob id quidem, quod Mahume-
tani sinxerāt, ne sub dio relictū halitu suo terrā coe-
lumq; corrumpere, & miseros mortales pestifero
tabo absumeret; sed ne diuinæ prædictioni deesset
fides. Prædixerat enim Gonzalus, se pro Christo ab
eius hostibus præfocandū, corpusque suū in flu-
uiū, vbi nunquam amplius appareret, proijcien-
dū; quod euenit. Ferunt plurimos in eo amne de-
gere mirę magnitudinis & voracitatis lacertos, cro-
codilos crede; Eos verò cū antea essent soliti acce-
dentes in cautē ad ripā homines, ex insidiis capere,
& deuo-

& deuorare, vbi tamen Martyris corpus fluuio exceptum est, veluti deposita feritate, sic ab humanis carnibus temperasse, vt exploratum sit, nulli deinceps homini, ad hunc vsque diem nocuisse, cum id facere non difficilè possent. At enim antequam interfectores mortuum corpus è tugurio educerèt, sordida victi cupiditate illud vestibus denudârunt: cumque ferreum cilicium carni coniunctum reperissent, attoniti rei nouitate, statuerunt apud se hominem, qui pro lanea aut linea veste, ferreo utebatur, non alium quàm insignem veneficum esse posse. Non fuit autem miseris satis in corpus Martyris desæuisse, in ipsam quoque Christi imaginem effudère furorem; arreptam enim tabulam post mille iniurias & probra, varias in particulas sacrilegis manibus sectam, pedibus conculcandam in terram proiecère.

Quid post Gonzali necem Regi & alijs contigerit.

CAP. XIII.

GONZALO vita mortali exempto, audiens Rex, homines quinquaginta paulò ante eius mortem lustrali aqua ab ipso fuisse perfusos, & variis muneribus donatos, ira excandescens, vt exuti donis quamprimum interimantur, seuerè mandat. Peruulgato Regis imperio, Lucazes, qui regni primores sunt, ipsum adeunt, cur occidi illos homines iubeat, sciscitantur: Si ea, inquit, causa est, ô Rex, quod aquam capitibus suis à Gonzalo infundi passi sunt, & nos etiam, & te ipsum mori necesse erit, cum eadem omnium culpa sit. Victus ratione Rex à cæde abstinet, Interim tamen Mahumetani